

לימוד מדריכים - שמיטה

שמיטת קרקעות

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לה: שש שנים תזרע שדה ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה: ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה שדה לא תזרע וכרמך לא תזמר: את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצר שנת שבתון יהיה לארץ: והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמנתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך: ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל: (ויקרא כ"ה, א-ז)

קדוש לבי"ט

היבולים השייכים לשנת השמיטה, הרי שהם קדושים בקדושת שביעית, ולכן צריך לא להביא לידי בזיון את התוצרת החקלאית שקדושה בקדושת שביעית. כמו כן אסור לשנות את הפרי, כלומר להפכו ממוצק לנוזל, אלא אם כן דרכו בכך. וכן אסור להביאו לידי הפסד, או להשתמש בו שלא כדרך, כגון לאכול תפוח אדמה חי, או לאכול מילון מבושל. תוצרת שנותרה, אין להשליכה כל שיש בה גם מגוף הפרי, להוציא קליפות ללא שאריות שאין דרך לאוכלם, אלא יש לייחד להם כלי או מקום, שיונחו שם עד שיירקבו ואז יהיה מותר להשליכם.

היגד מכירה

בערב שנת השמיטה - תרמ"ח, התכנסו רבנים בארץ ישראל ובאירופה והתירו לצורך שנת השמיטה הקרבה (תרמ"ט) למכור את כל השדות והכרמים לגויים, ובכך הפקיעו - לזמן המכירה - את איסורי המלאכה מבעלי השדות.

להיתר זה קמו מתנגדים רבים שחלקו על אפשרות מתן היתר למכירת קרקעות ארץ ישראל לגויים, ובמקביל חכמי ישראל רבים צדדו במתן היתר למכירת קרקעות ארץ ישראל - גם כיום.

אזכר ב"ר ד"ן

יכול השנה השביעית הנמצא בחזקת בית הדין, לצורך חלוקה נאותה ואספקה שוטפת של פירות אלו עבור הציבור, משום "הפקר". החקלאים שברשותם מטעים מוסרים את המטע לבית הדין. הם עצמם הופכים להיות בשנה זו מנהלי עבודה, שכירים של בית הדין. בתקופתנו אנו ראו חכמי הדור מטרה נוספת בקיום נוהל זה, והיא עידוד וחיזוק החקלאים לשמור שמיטה כהלכתה ללא צורך והזדקקות להיתר המכירה!

שמיטת כספים

"מקץ שבע שנים תעשה שמיטה. וזה דבר השמיטה, שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו, לא יגש את רעהו ואת אחיו, כי קרא שמיטה לה! את הנכרי תגש ואשר יהיה לך את אחיך תשמיט ידך". (דברים טו, א-ג)

פרוסבול

הלל התקין פרוזבול מפני תיקון העולם. (משנה גיטין ד, ג')

פרוזבול אינו משמט. זה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן, כשראה שנמנעו העם מלהלוות זה את זה, ועוברין על מה שכתוב בתורה: השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' (דברים טו, ט). התקין הלל לפרוזבול. זהו גופו של פרוזבול: מוסר אני לכם, איש פלוני ופלוני הדיינים שבמקום פלוני, שכל חוב שיש לי, שאגבנו כל זמן שארצה. והדיינים חותמין למטה או העדים. (משנה, שביעית י, ג-ד)

ביאור החושנים לקוח מתוך "אגרי השמיטה של ישראל"